

Overweging 26 januari 2014

Mensenredders

Lezingen: Jesaja 49, 1-7; 1Korinthiërs 1, 1-9; Matteus 4, 12-22.

Vorige week sprak ik iemand die me vertelde dat een verre voorvader van hem op de rede voor Walcheren, toen zijn schip op een zandbank voor de kust van Westkapelle was gelopen, door Frans Naerebout uit de storm was gered. Aangezien ik van Walcheren geboortig ben en met de zee ben opgegroeid, sprak me dat natuurlijk wel aan.

Bij de voorbereiding van deze overweging moest ik terugdenken aan dat verhaal en vond erin een grote gelijkenis tussen deze Frans Naerebout en de taak van de apostelen die door Jezus werden geroepen om vissers van mensen te worden.

Frans Naerebout werd geboren op Walcheren in 1748 en wordt geroemd in het volkslied van Zeeland "dat immer hoog in ere houdt, de onverschrokken Naerebout". Hij was visser, loods en mensenredder. Om een van zijn daden te noemen: Toen de eigen reddingsboten van de VOC wegens het slechte weer weigerden uit te varen, redde hij samen met een aantal Vlissingse vissers in twee tochten van 12 uur in vliegende storm de passagiers en bemanning van een op de rede in moeilijkheden geraakt schip afkomstig uit Batavia. Zijn inspanningen hebben hem geen welvaart gebracht. Hij leefde het grootste deel van zijn leven in armoede en hij stierf in armoede. Zijn begrafenis in de Kerk van Maria Magdalena in Goes, waar hij een baantje als lichtwacht had gekregen, werd bekostigd door de Maatschappij tot Nut van het Algemeen. Hij was, zoals zijn gedenksteen ook zegt, een mensenvriend. Wat hij deed, deed hij zonder aarzelen en uit liefde voor mensen, en niet voor persoonlijk gewin. Hij viste mensen uit het water om hen te behoeden voor de dood.

In het evangelie van vandaag horen we over het begin van het openbare optreden van Jezus. Dit is na zijn doop in de Jordaan door Johannes en na zijn bezinningsperiode in de woestijn waar zijn eigen roeping op de proef is gesteld. Johannes de Doper is inmiddels gearresteerd en zit in de gevangenis. Jezus wijkt uit naar Galilea naar het meer van Tiberias, van Galilea of Genesaret en vestigt zich in Kafarnaüm in het gebied van de stammen van Zabulon en Naftali. Hierin resoneert de profeet Jesaja waarin Jezus wordt afgebeeld als het licht dat schijnt voor wie in duisternis zijn en wie zitten in de schaduw van de dood. De evangelist Lukas zal dit beeld opnemen in de messiaanse lofzang van Zacharias: "zo bekommert zich om ons het licht uit de hoogte, het zal schijnen voor wie zitten in duisternis en de schaduw van de dood, het zal onze voeten geleiden op de weg van vrede".

De verkondiging van Jezus begint met dezelfde woorden die we ook hoorden van Johannes de Doper: "bekeert u, want het koninkrijk der hemelen is nabij". Wie gelooft in deze boodschap aarzelt niet, maar zal zich onmiddellijk richten op de verhaasting van de komst van dat koninkrijk van vrede en gerechtigheid. Anders dan de mensen die niet kunnen geloven dat het koninkrijk nabij is, niet kunnen geloven dat het zelfs maar mogelijk is en die daarom er niet eens aan beginnen, spoeden de gelovigen zich op de weg van vrede die Jezus is.

Net zoals Johannes begint Jezus leerlingen om zich heen te verzamelen. Dit verzamelen is niet zonder betekenis, want uiteindelijk gaat het erom het hele volk rond God te verzamelen en de verdwaalden terug te brengen.

Na de aankondiging van de nabijheid van het koninkrijk zien we Jezus langs het meer lopen. Daar, aan het water, roept hij zijn eerste leerlingen. Het zijn de vissers Simon

Petrus en diens broer Andreas en de twee zonen van Zebedeus Jacobus en Johannes. Jezus roept hen op Hem te volgen en zij laten terstond, zonder aarzeling, hun netten, en zelfs hun familie, in de steek en volgen Hem.

Het lijkt een volstrekt irrationeel en onverantwoord gedrag. Je levensonderhoud, je werk, je familie zomaar in de steek laten en achter een rondreizende rabbi aan te gaan. Maar aangezien het roepingsverhaal geen oproep tot onverantwoord gedrag kan zijn, moet er iets anders aan de hand zijn. We kunnen de onmiddellijkheid van de actie van Simon Petrus, Andreas, Jacobus en Johannes alleen maar begrijpen tegen de achtergrond van een grotere noodzaak.

Misschien was het handelen van Frans Naerebout ook wel volstrekt onverantwoord naar redelijke maatstaven. Maar daar ging het hem niet om. Hij ervoer een grotere verantwoordelijkheid en andere noodzaak, namelijk om de levens van zijn medemensen te redden.

In datzelfde perspectief kunnen we ook de beslissing van de eerste leerlingen van Jezus begrijpen. Niet hun eigen boterham, niet hun eigen belangen en relaties kwamen door de roep van Jezus op de eerste plaats, maar de inzet waartoe Hij hen opriep en die zij als hun onafwendbare taak zagen, namelijk om vissers van mensen te worden. Zij moesten mensenredders worden.

De betekenis van die roeping reikt veel verder dan wat in het algemeen hierover wordt begrepen. Het gaat niet om het vissen en in de netten halen van gelovigen, van bekeerlingen, niet om zieltjeswinnerij. Dat is veel te plat. Het gaat om een levensreddende activiteit.

Het verhaal bouwt voort op de doop van Jezus zelf. We hebben, twee weken geleden, gehoord hoe Jezus zich door Johannes liet dopen, hoewel Hij geen doop tot bekering nodig had. Daarmee werd aangeduid dat in deze doop iets anders werd geopenbaard. We hoorden hoe Jezus terstond na de doop uit het water opstond. Hier is het water het symbool van de dood, waaruit Jezus als de Levende opstaat. De dood is daarmee niet langer een einde maar een doorgang, zoals er een pad gebaad is door de Rode Zee opdat het volk levend en wel de overkant en het beloofde land kon bereiken.

Keer op keer horen we hoe Jezus het water bedwingt en transformeert van plek van dreiging en dood tot plaats vrede en overvloed.

Wanneer Jezus nu deze leerlingen roept als de vissers die zij zijn en zegt dat zij vissers van mensen zullen zijn, mogen we dat tegen die achtergrond begrijpen. Het is een oproep om te delen in de zending van Jezus zelf om mensen uit het water van de dood te halen en naar het rijk van het leven over te brengen. Om mensen de weg van het leven te leren kennen. Tegenover zo'n roeping staat geen aarzeling en zij laten dan ook terstond hun netten in de steek om Jezus na te volgen en te delen in zijn reddingswerk.

Het gaat daarbij nadrukkelijk niet alleen om de verdwaalde stammen van Israël. Zelfs niet om het Galilea van de heidenen. Met de woorden van Jesaja sprekend: "het is te gering dat je mij een knecht zou zijn om de stammen van Jakob (Israël) weer op te richten en de bewaarden van Israël (uit ballingschap en verspreiding) terug te brengen. Ik stel je tot een licht der volken, opdat mijn heil reikt tot het einde der aarde".

Alle volken tot het einde der aarde zijn begrepen in het heilsplan van God. Zijn aanbod is universeel en zijn liefde betreft alle mensen. Dat is precies de katholiciteit, de universaliteit, van de Blijde Boodschap. Niet om mensen religieus te koloniseren, maar om de universele verbondenheid van de mensengemeenschap aan te duiden. Om aan te

geven dat er een eenheid van heil en redding is. Dat het dus niet kan dat één volk gered wordt en het andere niet, omdat het strijdig is met de fundamentele eenheid van de mensheid in relatie tot Gods scheppende en herscheppende liefde. Daarom is het redden van mensen zonder aanzien des persoons. Het gaat om de nood waarin iemand verkeert en niet om de mens die hij is (of die wij denken dat hij is).

Dat is geen eenvoudige gedachte. In navolging van de eerste leerlingen van Jezus zouden ook wij bereid moeten zijn elkaar zonder aanzien des persoons te redden van de dood en al wat daartoe leidt. We moeten met elkaar de weg van vrede gaan, en anders gaan we helemaal geen weg van vrede. We kunnen mensen niet uitsluiten, hoe afschuwelijk zij ook zijn. Dat geldt voor Syrië, voor Soedan, voor de Centraal Afrikaanse Republiek. Maar ook dichterbij huis voor ons land, voor onze familie.

We kunnen ervoor kiezen gevangen te blijven zitten in het troebele water van onmin, jaloezie, ruzie en verwijdering. Maar omwille van het koninkrijk der hemelen zullen we elkaar de reddende hand moeten reiken om elkaar uit het moeras van oorlog en haat te trekken. Omwille van de lieve, lieve vrede die niet verdoezelt, maar oplost. Daar zien de volkeren reikhalzend naar uit en daartoe zijn wij allen geroepen. Amen.